

To, co vidíte před sebou, to je epitaf. Epitaf je podle definice nápis na hrobě informující o zesnulém. Mohl být umístěn na tabuli nebo desce.

Epitafy mohly mít formu desky uzavírající hrob anebo tabule visící na zdi kostela, nedaleko místa, kde byl nebožtík pohřben. Zpravidla byly vyrobeny z kamene, litiny nebo bronzu. Zdobení takové desky záviselo pouze na možnostech a nápaditosti osob, které si ji objednávaly. Jednalo se jak o jednoduché formy s erbem a inskripcí, tak i formy bohatě zdobené, prezentující jeden či více biblických výjevů či portrét zemřelého.

V Opolské katedrále Povýšení svatého Kříže je až 27 takových epitafů. Jsou věnovány hlavně duchovním osobám, představitelům známých šlechtických rodů, měšťanům či patricijům a jejich blízkým. Jsou nepochybně obrazem uměleckého řemesla Slezska odpovídající doby a historií města vytesanou do kamene.

Jedním z nejkrásnějších je epitaf z roku 1630, zhotovený z polychromovaného zlaceného pískovce. Objednal si ho Jerzy Skopek, správce kolegiáty a opolský kanovník. Jsou na něm zobrazeny až čtyři výjevy. Na tom nejnižším vidíme Ježíše na kříži a pod křížem klečící svatou Luitgardu, zakladatelku pobožností věnovaných Nejsvětějšímu srdci Ježíšovu. Na druhé straně kříže pak klečí samotný Jerzy Skopek. Po obou stranách tohoto výjevu byly vyryty dva nápisy. První hlásá: „Bohu nejlepšímu, nejsvětější Panně Marii a všem svatým na nebi“, druhý informuje, že objednavatel „bez bázně a nikoliv z chamtivosti“ tento epitaf zřídil pro své rodiče: člena městského senátu Baltazara Skopka a jeho manželku Helenu, rozenou Weissenbergerovou“.

Hned nad tímto výjevem je další, zobrazující boj svatého Jiří s drakem. Na pozadí této scény je umístěna tajemná žena s ovci. Největší z výjevů, třetí zezdola, zobrazuje klanění se Tří králů v interiéru renesanční komnaty. Do rolí tří králů se zde vtělili, Baltazar, Jerzy a Helena Skopkové, a spolu s nimi je zde zobrazena – s křížem v rukou - svatá Helena, patronka matky Jerzyho. Úplně nahoře tohoto krásného epitafu je pak výjev věnovaný Svaté Trojici s nápisem: „Nejsvětější Trojice, smiluj se nad námi“.

Za povšimnutí stojí také epitaf pocházející ze 16. století, na kterém najdeme dva výjevy a který je věnován Dorotě Zubrzycké, ženě objednavatele tohoto díla – Joachima Jendriczka, váženého měšťana Opolí. Epitaf je vestavěn do zdi severní lodě kostela. Dolní výjev ukazuje narození Krista s Marií klečící a svatým Josefem stojícím u jesliček. Je zde zobrazen i vůl a osel. V levém horním rohu můžeme vidět anděla oznamujícího pastýřům narození Spasitele. Nechybí zde ani betlémská hvězda. Horní výjev pak zobrazuje zmrtvýchvstání Krista – oblečeného do pláště a stojícího s povznesenými rukama. Kolem něho pak vidíme spící vojáky.

Krásný je také deskový epitaf nacházející se u bočního vchodu do katedrály, vlevo od zákristie, který dal pořídit v roce 1608 opolský děkan kněz Jerzy Jan Stephetius. Součástí epitafu je jeden výjev, na kterém Marie, oděná do jakési volné tuniky, drží z kříže sundaného Krista. Levou rukou přidržuje jeho hlavu a pravou jeho bezvládné tělo. Nad její hlavou září aureola a pod výjevem je umístěn nápis: „Pomáhej nešťastným, dodej ducha bázlivým, potěš plačící“.

V severní lodi opolské kolegiáty se nachází epitaf zobrazující na náhrobním kameni sedícího Ježíše s trnovou korunou, který drží v rukou bič a rákosky. U jeho nohou leží nářadí spojená s ukřižováním: hřeby, kladivo, kleště, kostky na hraní a džbán s vodou. Za Kristem je vidět sloup na bičování, na jehož vrcholu stojí kohout. Ten symbolizuje kohouta, který měl třikrát zapět – čili tolikrát, kolikrát Petr zapřel Ježíše. Pod výjevem je umístěn nápis, který informuje, že epitaf pořídil v roce 1627 vážený opolský měšťan, Grzegorz Schraiber pro svou manželku Markétu.

Procházka opolskou katedrálou podél epitafů může být vlastně zajímavou poutí do historie. Erby či rostlinnými motivy umělecky zdobené desky svědčily o významu zemřelé osoby a celého rodu. Měly rovněž garantovat paměť u dalších generací a vyjadřovat prosbu o modlitbu za zemřelé. A snad už jen kvůli tomu bychom neměli kolem nich procházet lhostejně...